

Läs och lek, lyssna och berätta

En rapport om vad som har hänt de första 8 månaderna

Projektet startade i maj 2003 då en projektledare anställdes. Projektpengarna täcker en tjänst på halvtid under ett år. Det är fem av Dalarnas 15 kommuner som medverkar - Mora, Orsa, Malung, Rättvik och Avesta.

Syftet med projektet är att aktivt bidra till de små barnens tillgång till läsupplevelser och litteratur för att främja deras språkutveckling, fantasi och möjlighet till identifikation och empati genom att:

- nystarta det läsfrämjande barnbiblioteksarbetet för förskolebarn i Dalarnas län
- ta tillvara goda metoder som utarbetats på barnbiblioteken i landet och välja det som passar bäst
- starta på rätt nivå och verka för att det som påbörjas blir ordinarie verksamhet
- stimulera förnyelse, när det gäller de små barnens läsning och tillgång till böcker och bibliotek
- inspirera förskolepersonal och föräldrar och ge barnen lust till böcker och läsning

När projektet startade var det viktigt att åka runt till de olika deltagande kommunernas barnbibliotekarier för att höra vad som sker just nu för förskolebarn. Kartläggningen ligger sedan som grund för det nya som barnbibliotekarien helst vill satsa på. Viljeinriktningen bestäms i varje kommun och projektledaren ska stötta det arbetet. En del av projektledarens roll är att försöka bygga broar över yrkesgränserna. Eftersom vi är flera yrkesgrupper som arbetar med små barn så är det viktigt att vi kan samarbeta för att nå målet att främja barns språkutveckling. Bibliotekarien bör, i möjligaste mån, samarbeta med talpedagoger, förskollärare, barnskötare, dagmammor och personal på Barnavårdscentralerna (BVC).

Från länsbibliotekets sida finns två krav för att kommunbiblioteken skall få medverka i projektet. För det första att barnbibliotekarien har tid för att arbeta med projektet och för det andra att medel finns för detta ändamål.

Vad kartläggningen visade

Viktigt att tänka på är att samtliga barnbibliotekarier arbetar med barn i alla åldrar men kartläggningen gäller åldersgruppen 0 – 7 år.

Avesta

I Avesta finns ett **samarbete med BVC**. Biblioteket lämnar en check till BVC som i sin tur lämnar denna vidare till barn som kommer på 4-års kontroll. Föräldrar och barn får sedan gå till biblioteket och hämta en bok. Boken som delas ut är Barnkammarboken. Malin Ahlberg har också en **service till dagmammor och förskollärare**. Hon packar lådor med böcker som sedan skickas ut för en längre lånetid. På två förskolor finns 12 stycken påsar som är packade med böcker lämpliga för mindre barn. Detta för att inspirera **föräldrar** att läsa mer för sina barn. I Avesta kommun anordnas sagostunder, för 4-6 åringar, på biblioteksfilialerna Krylbo och Fors.

Vad Avesta vill satsa på

Malin Ahlberg vill satsa på biblioteksvisningar för kommunens alla 6-åringar. Hon vill också satsa på service till föräldrar genom att sätta samman fler bokpåsar.

Projektledarens funderingar

När vi genom projektet på ett naturligt sätt får chansen att komma i kontakt med en del av Avestas förskollärare, så borde vi försöka ta fram nya sätt att samarbeta. T ex genom att förskolorna får ställa ut på biblioteket eller att biblioteket sänder "det händer på biblioteket"-brev till förskoleklasserna. Jag vill också prova på ett nytt sätt att leka med barnen för att stimulera språket.

Vad har hänt

Projektledaren och barnbibliotekarien tog en första kontakt med skolkontoret i Avesta i maj 2003. Det var mycket positiv respons från personer i ledande ställning till att Avestas 6-åringar skulle få komma till biblioteket. Vad som poängterades från skolhåll var att de önskade en kontinuitet.

Barnbibliotekarien gjorde en tidsplan som hon sände ut till förskolorna och de fick ringa om tiden inte passade. I slutet på september började visningarna och nu har alla 6-åringar besökt huvudbiblioteket i Avesta. Några klasser har besökt sin filial. Vi ansåg att det var viktigt att ge föräldrarna bra information om vad barnen varit med om vid sitt biblioteksbesök så vi gjorde ett informationsmaterial som barnen fick med sig hem. Efter själva visningen av barnavdelningen, berättade barnbibliotekarien sagor. Vid besöket fick förskollärarna skriva namn, adress och telefonnummer i en kontaktbok. Varje grupp fick också med sig en vacker låda. Denna låda innehöll "Någon". Lärarna fick ett brev där vi förklarade vad denna språklek gick ut på och barnen fick ett brev som var till för att sätta igång deras fantasi. Lådan hade ett lufthål vid sidan och genom det hålet kunde "Någon" höra vad som lästes i klassrummet. Dikter, sagor och ramsor, allt fick "Någon" att växa. På Nobel-dagen fick barnen se efter vad som fanns i lådan. Där fanns "Någon" (en lurvig hund) och två böcker - Barnens ramsbok och Sagor att läsa och berätta. Förhoppningsvis kunde denna lek inspirera barn och lärare att leka mer med språket.

Vad händer våren 2004

En utvärdering av 6-årsvisningarna kommer att ske under våren. Barnbibliotekarien har också köpt in böcker för cirka 7 000 kronor som ska användas för bokpåsar. Dessa påsar behöver introduceras för lärare och föräldrar vid föräldramöten.

Malung

Christina Johansson är en duktig berättare och har satsat stort på **sagostunder för barn 4-6 år**. Hon har 15 sagostunder per termin. På dessa sagostunder har hon en musiker med som höjer stämningen eller förstärker mystiken. Barn som är **4-5 år får en kulturupplevelse på hösten** (teater, dans, musik eller film). På våren är det **5-6 åringar som får ta del av en**

kulturupplevelse. Alla kommunens **6-åringar får en biblioteksvisning och lånekort.** De får även ett **författarbesök och en bok av författaren.**

Vad Malung vill satsa på

Pedagogiska lådor som stödjer lärarna i arbetet med böcker.
Samarbete med BVC genom bokprat för småbarnsföräldrar och bokgåvor.
Christina vill också slå ett slag för berättandet, att inspirera vuxna att berätta mer för barn.

Projektledarens funderingar

Här finns flera vägar att skapa kontakt med lärare. Dels att vid berättarkursen ta in namn och adresser på dem som är villiga att bli kontaktombud. Dessa kan sedan berätta vidare för sina arbetskamrater om informationen som de får från barnbibliotekarien i kommunen. När det gäller de pedagogiska lådorna så ska de presenteras för lärare vid några tillfällen och då kan vi försöka få intresserade ombud som kan stötta kontakten mellan bibliotek och lärarkår.

Vad har hänt

År 2002 fick förskollärare och biblioteksanställda i Malung erbjudande om en kurs i Sago- och berättarteknik. 15 stycken tog då chansen och gick kursen. Hösten 2003 var det boende i Sälen och Transtrand som fick erbjudandet, som ett led i projektet. Tolv stycken gick kursen. Nu har alla i Malungs kommun som har ett berättarintresse, fått en dags utbildning i berättarkonst. Vi fick namn på tolv personer som vi kan hålla särskild kontakt med. T ex kan de få direktinformation om utbildningarna som kommer.

Barnbibliotekarien har i år startat med en bokgåva till alla nyfödda. De får Barnens första bok och Läsdagboken. Den senare ska förhoppningsvis inspirera föräldrarna att läsa mer för barnen. Det här är ett samarbete med BVC i Malung, Transtrand och Sälen.

Vad händer våren 2004

Under våren ska pedagogiska lådor iordningsställas och dessa ska sedan introduceras för förskollärare. Tanken är att lådorna ska leda till ett fördjupat arbetssätt med barnböcker.

Rättvik

Vid kartläggningen i Rättvik så visar det sig att de har **6-årsvisningar** för alla i den ålderskategorin. Varje barngrupp kommer vid två tillfällen. Vid det första besöket visar man biblioteket och vid andra besöket får barnen sitt lånekort. De får också en gåvobok av biblioteket, i år var det Olas ABC.

Ett **samarbete med BVC finns**. Talpedagogen och barnbibliotekarien träffar föräldrar och barn (när barnen är ungefär 8 månader). Talpedagogen berättar om barns språkutveckling och barnbibliotekarien bokpratar.

En gång om året har Rättvik ett **bokprat för föräldrar till 3-åringar**. Detta informera man om genom BVC och med en annons.

Vad Rättvik vill satsa på

Rättvik vill nå förskoleföräldrar för att inspirera dessa till att läsa mer för barnen. Det ska ske genom att placera bokhyllor med böcker på förskolorna så att föräldrar lätt kan låna och läsa. Varje gång föräldrarna och barnen lämnar igen en läst bok så får barnet sätta en prick på "Läsormen", som finns på en tavla i närheten av böckerna. När sedan läsormen är full blir det fest. Förhoppningsvis kommer föräldrar och barns nyfikenhet och förväntan inför boken att öka när det finns nya, fina och fräscha böcker att låna.

Vad har hänt

Det samarbete som redan påbörjats mellan barnbibliotekarierna och talpedagogen intensifieras genom projektet. Det visar sig vid första mötet mellan barnbibliotekarierna, talpedagogen och projektledaren att vi kan dela varandras kontaktytor. Bibliotekarierna, som tycker det är svårt att tala med skolläring, får ta del av talpedagogens kontakter och tillvägagångssätt. Talpedagogen som i sin tur tycker det är svårt att kontakta pressen får hjälp av bibliotekarierna med detta. Det allra bästa var nog ändå att biblioteket får ta del av talpedagogens kontakter på förskolorna. På varje ställe finns en "språkansvarig" och dessa kan vi ta kontakt med och använda som ett slags "bokombud".

Den 9 september hade vi en pressvisning där vi informerade om projektet och även en informationsträff för cirka 30 "språkansvariga" och dagmammor. Vi informerade om projektet i stort och vad Rättvik vill satsa på.

Den 8 oktober hade vi en föreläsningkväll för alla som arbetar med barn mellan 0-9 år. 70 personer kom till denna sago- och berättarkväll.

Barnbibliotekarierna planerade för tio lådor men efter informationsträffen med språkansvariga så visade det sig att efterfrågan var större. Nu är 18 lådor med böcker och språkormar utplacerade på förskolor, plus en speciellåda för en småbarnsavdelning.

Projektledarens funderingar

Här finns en kontakt mellan bibliotekarierna och talpedagog som är mycket lyckad. I och med projektet så har samarbetet stärkts och biblioteket har fått tillgång till nya kontaktvägar, samtidigt som talpedagogen får stöd i sitt arbete från biblioteket.

Vad händer våren 2004

En utvärdering av boklådor och språkormar kommer att ske.

I vår kommer två språklådor att sammanställas. Språklådorna bygger på 6-åringarnas gåvobok, Olas ABC-bok. Varje bokstavsrim i boken anknyter till arbetsmaterialet i form av dramaövningar, sagor, ramsor, dikter, pyssel och spel. Materialet kommer att visas för förskolepersonal vid en informationsträff.

Mora

Det som redan finns i Mora är **kontakten med BVC**. Yvonne Haag träffar **föräldragrupper från BVC** och berättar om ABC-droppar och om vikten av att läsa även för små barn.

Biblioteket lämnar också **gåvokort** till BVC som lämnas ut till barn vid **4-årskontrollen**.

Föräldrar och barn kommer sedan till biblioteket för att hämta sin bok.

I Mora finns **fem stycken temalådor** som lärarna kan ringa och boka sig för.

På en skola har Yvonne byggt upp ett **minibibliotek** där föräldrar och barn lätt kan låna böcker och bära hem i specialsydda påsar.

Vad Mora vill satsa på

I Mora vill man satsa på flera saker inom projektets ramar.

Bibliotekarien vill ha en Sago- och berättarkurs för lärare och även bokprat för vuxna som arbetar med barn.

Yvonne Haag vill också starta med bibliotekvisningar för kommunens 6-åringar.

Under projektåret så kommer Mora även att försöka få igång ett samarbete mellan biblioteket och de specialpedagoger som finns i kommunen, samt att bygga upp fler minibibliotek.

Vad har hänt

I april startade Yvonne Haag den del i projektet som vill ge barn en möjlighet att lätt låna hem böcker. Hon deponerade böcker i Vika förskola och tillhandahöll tygpåsar för hemtransport. Projektet har presenterats för rektorer, lärare och föräldrar. I samband med detta hade bibliotekarien en bokdag för barnen då det var tårtfest och bokprat. Under hösten har bibliotekarien haft en bokdag till för eleverna. Föräldrar har tillfrågats om vad de tycker om Bokpåseprojektet.

Fem ytterligare förskolor har informerats om Bokpåseprojektet i samband med arbetsplatsträffar och föräldramöten.

Sagoberättarkursen "Sagor, sägner och myter" har hållits under hösten för förskollärare från Mora och Orsa.

En sagoberättare, Susanne Danielsson, har varit ute på förskolor och berättat om Elsa Beskow och hennes sagor (sammanlag sex förskolor har haft besök).

Inspirerad av samarbetet i Rättvik mellan talpedagog och bibliotekarier så har Yvonne Haag tagit kontakt med två specialpedagoger.

Vad händer våren 2004

När projektet med bokpåsar är fullt utbyggt kommer sex förskolor att samarbeta med biblioteket. Det innebär att cirka 200 förskolebarn i Mora ska få tillgång till bra och inspirerande böcker på ett lättillgängligt sätt.

Fler utbildningsdagar för förskolepersonal, specialpedagoger och biblioteksanställda kommer att anordnas.

I samarbete med de två specialpedagoger, som arbetar mot förskolan, kommer barnbibliotekarien att träffa förskollärare för att prata om barnböcker och barns behov av böcker.

Yvonne Haag vill också börja med biblioteksvisningar för kommunens alla 6-åringar. Kanske kan erfarenheter från Avesta komma till pass.

Orsa

I Orsa träffas dagmammorna var fjortonde dag. En gång i månaden åker barnbibliotekarien ut och lämnar en **bokpåse till varje dagmamma**. I påsen finns cirka 25 böcker och dagmamman behåller påsen en månad. **Kontakt är etablerad med BVC** som delar ut en 4-årsbok. I våras startade Läsligan. Ett försök på ett dagis för att föräldrar ska förmås att läsa mer för sina barn.

Vad Orsa vill satsa på

Bibliotekarien vill fortsätta Läsligan och bygga ut det till flera ställen. BVC driver Familjecentralen och där vill Orsa vara med på ett hörn, för att bokprata och dela ut en 1-årsbok. I Orsa vill man också utöka biblioteksvisningarna med ett "bibliotekskörkort". Barnen får komma till biblioteket vid tre tillfällen och när bibliotekarien gått igenom olika delar av bibliotekets verksamhet så får barnen ett körkort. Det visar att barnen fått en grundläggande kunskap om biblioteket.

Vad har hänt

Kommunikationen mellan projektledaren och barnbibliotekarien i Orsa har varit ytterst sporadisk. Ett krav från Länsbiblioteket för att få vara med i projektet var att tid måste finnas för detta arbete. På grund av personalbyten och andra orsaker har den tiden inte funnits i Orsa.

Utbildningsdagar i vår

11 feb 2004

"Små barn och språk"

Gunilla Ladberg, fil dr, pedagog och författare till ett 20-tal böcker, föreläser om hur vi kan skapa en bra språkmiljö för små barn. Med lust och fantasi som grund. Två förskollärare, Marianne Prosell och Titti Wikström från språkförskolan Duvan i Falun medverkar också.

21 april 2004

"Bilderna i barnboken"

Ulla Rhedin, doktor och forskare inom litteraturvetenskap med inriktning Den nordiska barnboken och Gunna Gråhs, författare och barnbokskonstnär har en heldag om bilderna i barnboken.

Maj Johansson
Projektledare

